

Kim jest wolnomyśliciel?

Autor tekstu: **Dan Barker**

Tłumaczenie: **Małgorzata Koraszewska**

wolno-myśliciel rz. Osoba kształtująca opinie o religii na podstawie rozumu, niezależnie od tradycji, autorytetów czy ustalonych wierzeń. Do wolnomyślicieli zaliczają się ateści, agnostycy i racjoniści. Nie jest wolnomyślicielem ten, kto żąda podporządkowania się biblii, wyznaniu wiary czy mesjaszowi. Dla wolnomyśliciela objawienie i wiara są bezpodstawne, a ortodoksja nie jest gwarantem prawdy.

Skąd wolnomyśliciele wiedzą, co jest prawdą?

Wolnomyśliciele są naturalistami.

Clarence Darrow zauważył kiedyś: „Nie wierzę w Boga, bo nie wierzę w krasnoludki”.

Prawda to zgodność twierdzenia z rzeczywistością. Rzeczywistość ogranicza się do tego, co jest bezpośrednio postrzegalne przez zmysły lub ustalone pośrednio dzięki właściwemu rozumowaniu.

Rozumowanie to narzędzie myśli krytycznej, które ogranicza prawdę twierdzenia zgodnie z ścisłymi testami [metody naukowej](#). Aby twierdzenie mogło zostać uznane za prawdziwe, musi poddawać się testom (sprawdzeniu, jakie dowody czy powtarzalne eksperymenty je potwierdzają?), dające się sfalsyfikować (odpowiadać na pytanie co, teoretycznie, mogłoby je obalić i czy zawiody wszystkie próby obalenia go?), oszczędne (czyli musi być najprostszym wyjaśnieniem, wymagającym najmniejszej liczby założeń?) i logiczne (czy nie ma w nim sprzeczności, błędów wnioskowania lub nieistotnych ataków *ad hominem*?).

Czy wolnomyśliciele mają podstawy moralności?

Moralność nie stanowi żadnej wielkiej tajemnicy. Większość wolnomyślicieli stosuje proste miary rozsądku i dobroci. Jak zauważa Barbara Walker: „Moralne jest po prostu to, co nie rani innych. Życzliwość (...) podsumowuje wszystko”.

Większość wolnomyślicieli to humaniści, opierający moralność na potrzebach człowieka, a nie wymagowanych „absolutach kosmicznych”. Obejmuje to także szacunek dla naszej planety, włącznie z innymi zwierzętami oraz feministyczną zasadę równości.

Dylematy moralne wiążą się z konfliktem wartości wymagając starannego użycia rozumu do wyważenia skutków. Wolnomyśliciele twierdzą, że religia promuje niebezpieczną i niewystarczającą „moralność” opartą na ślepych posłuszeństwie, niezbadanych ultimatum i nagrodach w niebie, obiecanych jak „gruszki na wierzbie” lub na makabrycznych groźbach piekła. Wolnomyśliciele próbują opierać swoje działania na ich konsekwencjach dla rzeczywistych, żywych ludzi.

Czy wolnomyśliciele odczuwają sens życia?

Wolnomyśliciele wiedzą, że źródłem sensu jest umysł. Ponieważ wszechświat jest bezmyślny, a kosmosu nic nie obchodzi, *ciebie* musi obchodzić, jeśli chcesz mieć cel. Jednostki mają swobodę wyboru w granicach humanistycznej moralności.

Niektórzy wolnomyśliciele znajdują sens w ludzkim współczuciu, postępie społecznym, pięknie (sztuka, muzyka, literatura), osobistym szczęściu, przyjemności, radości, miłości i postępach wiedzy.

Czy złożoność życia nie wymaga twórcy?

Złożoność życia wymaga *wyjaśnienia*. Wyjaśnienia dostarczyła teoria ewolucji Darwina z kumulującym się, nie losowym dobozem naturalnym, „tworzącym” przez miliardy lat. „Boski Stwórca” nie jest odpowiedzią, ponieważ złożoność takiej istoty byłaby przedmiotem tej samej analizy.

Nawet dziecko potrafi zapytać: „Jeśli Bóg stworzył wszystko, to kto stworzył Boga?”

Wolnomyśliciele uznają, że we wszechświecie jest wiele chaosu, brzydoty i bólu, które także musi wyjaśnić każde wyjaśnienie pochodzenia.

Dlaczego wolnomyśliciele przeciwstawiają się religii?

Wolnomyśliciele są przekonani, że twierdzenia religijne nie zostały się testom rozumu. Nie tylko nie można zyskać niczego przez wiarę w nieprawdę, ale można wszystko stracić, kiedy niezbędne narzędzie rozumu poświęca się na ołtarzu zabobonów.

Większość wolnomyślicieli uważa nie tylko, że religia jest nieprawdziwa, ale że jest

szkodliwa. Posługiwano się nią dla usprawiedliwienia wojny, niewolnictwa, seksizmu, rasizmu, homofobii, okaleczania, nietolerancji i uciskania mniejszości. Totalitaryzm absolutów religijnych dławi postęp.

Czy religia nie zrobiła w świecie niezmiernego dobra?

Wielu wierzących jest dobrymi ludźmi — ale w każdym wypadku byłiby dobrzy.

Religia nie ma monopolu na dobre uczynki. Większość postępu społecznego i moralnego dokonała się dzięki ludziom wolnym od religii, włącznie z Elisabeth Cady Stanton, Susan B. Anthony, Charlesem Darwinem, Margaret Sander, Albertem Einsteinem, Andrew Carnegiem, Thomasem Edisonem, Marie Curie, H. L. Menckenem, Sigmundem Freudem, Bartrandem Russellem, Lutherem Burbankiem i wielu innymi, którzy wzbogacili ludzkość.

Większość religii konsekwentnie opierała się postępowi — włącznie ze zniesieniem niewolnictwa; prawami głosu dla kobiet i prawem wyboru środków antykoncepcyjnych i aborcji; rozwojowi medycznemu, jak na przykład użyciu środków znieczulających; naukowemu rozumieniu heliocentrycznego systemu słonecznego i ewolucji oraz amerykańskiej zasadzie rozdziału państwa i kościoła.

Czy wolnomyśliciele mają specyficzne przekonania polityczne?

Nie, wolna myśl jest stanowiskiem filozoficznym, nie zaś politycznym. Wolna myśl dzisiaj obejmuje zwolenników każdej dosłownie opinii politycznej, w tym kapitalistów, libertarian, socjalistów, komunistów, republikanów, demokratów, liberałów i konserwatystów. Nie ma żadnego filozoficznego związku między na przykład ateizmem a komunizmem. Niektórzy wolnomyśliciele, tacy jak Adam Smith i Ayn Rand, byli zagorzałymi kapitalistami; a istniały także [głęboko religijne grupy komunistów, takie jak wczesny kościół chrześcijański](#).

Wolnomyśliciele Ameryki Północnej zgodnie popierają rozdział państwa od kościoła.

Czy ateizm/humanizm jest religią?

Nie. Ateizm nie jest wiarą. Jest „brakiem wiary” w boga (bogów). Brak wiary nie wymaga wiary. Ateizm jest istotnie oparty na przywiązaniu do racjonalności, ale to jeszcze nie kwalifikuje go jako religii.

Wolnomyśliciele stosują określenie „religia” do systemu wierzeń, który włącza domenę nadnaturalną, bóstwo, wiarę w „święte” pisma i konformizm wobec absolutnego kredo.

Świecki humanizm nie ma boga, biblii czy zbawiciela. Opiera się na naturalnych zasadach racjonalności. Jest elastyczny i relatywistyczny — nie jest religią.

Dlaczego miałbym być szczęśliwy jako wolnomyśliciel?

Wolna myśl jest rozsądna. Wolna myśl pozwala ci na samodzielne myślenie. Pluralizm indywidualnego myślenia, wolnego od ograniczeń ortodoksji, pozwala na testowanie idei, odrzucanie ich bądź przyjmowanie.

Wolnomyśliciele nie widzą żadnego powodu do dumy z ślepego podtrzymywania pradawnych zabobonów czy uniżonej czołobitności przed boskimi tyranami znanymi tylko dzięki prymitywnym „objawieniom”.

Wolna myśl jest godna szacunku. Wolna myśl jest prawdziwie wolna.

Appendix

Wolnomyśliciel a racjonalista

Wolnomyśliciel i racjonalista to pojęcia bardzo sobie bliskie, na ogół są stosowane zamiennie, istnieją między nimi jednak pewne subtelne różnice z których warto zdawać sobie sprawę. Racjonalista bez wolnej myśli mógłby popaść w dogmatyzm, mógłby też być nieskuteczny. Wolnomyśliciel bez racjonalizmu może skazać się na anarchizm intelektualny równie nedorzeczny jak odrzucane przezeń wierzenia religijne. Dlatego też wolnomyśliciel i racjonalista muszą się dopełniać w jednej osobie. Poniżej przedstawiam jako załącznik do tekstu Dana Barkera bardzo dobry zarys różnicy między pojęciem „wolnomyśliciel” i „racjonalista”, zaproponowanej przez **Marka Szumilaka**, członka [Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów](#). [MA]

	Wolnomyśliciel	Racjonalista
--	-----------------------	---------------------

Punkt widzenia	Wolność słowa i wolność posiadania przekonań	Rozumność myśli, rozsądek w działaniu
Styl	Chęć działania, odwaga decyzji. Być wolnym	Rozwaga, refleksja. Być rozumnym
Przedmiot zainteresowania	Prawa i wolności	Idee, pomysły, zamiary
W działaniu akcent na	Swobodę wyboru	Zrozumienie
Wrogowie	Cenzura, opresyjna ideologia	Głupota
Sojusznicy	Demokracja	Nauka
W społeczeństwie	Jest raczej działaczem	Jest raczej recenzentem
Mikrodialog	Wszyscy mają prawo do nieskrępowanej wypowiedzi. Nie wolno krępować myśli dogmatami i ideologią	Nie wszyscy i zależy co się mówi. Osobnik wzywający do agresji nie powinien mieć tego prawa. Dogmaty, idee — to tylko memy. Można sobie z nimi poradzić.

Dan Barker

Ur. 1949. Jeden z czołowych i najbardziej medialnych wolnomyślicieli amerykańskich. Autor ponad 200 utworów muzycznych. Były wieloletni pastor, protestancki misjonarz, muzyk i kompozytor chrześcijański (gospel), który w 1984 r. ogłosił publicznie, iż po pięciu latach lektur niechrześcijańskich autorów odrzucił wierzenia religijne, gdyż stał się ateistą. W 1987 r. ożenił się z działaczką feministyczną i współzałożycielką Freedom From Religion Foundation - Annie Laurie Gaylor (w feministyczno- wolnomyślicielskim rycie ślubnym, w Freethought Hall w Sauk City). Od tego też roku sprawował kierownicze stanowiska w Fundacji na Rzecz Wolności od Religii, a od 2004 r. jest jednym z prezesów tej fundacji (drugim jest jego żona; wcześniej na czele FFRF stała jego teściowa). Współpracuje z czasopismem "Freethought Today". Jest autorem kilku książek, m.in. "Losing Faith In Faith: From Preacher To Atheist" (1992), "Just Pretend: A Freethought Book For Children" (1988), "Maybe Right, Maybe Wrong: A Guide For Young Thinkers" (1992), po polsku wydano: [Może tak, może nie. Poradnik dla młodych sceptyków](#) (1990, pol. 1997). Tworzy też [wolnomyślicielskie utwory muzyczne](#), zebrane w albumach "Friendly Neighborhood Atheist" (2001), "Beware of Dogma" (2004), "My Thoughts Are Free" (wraz z feministyczną autorką tekstów Kristin Lems), "Reason's Greetings: All Year 'Round" oraz "Dan Barker Salutes: Freethought Then & Now". Skomponował i wydał "The Stay-Away Pope Polka" - utwór powstały na okoliczność wizyt papieskich w USA (1987 i 1993) wyrażający przeciw nim protest, puszczone przez stacje radiowe w całych Stanach. Ma piątkę dzieci.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 28-08-2005)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4332) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4332>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl